

טיפוח זני עגבניות לייצוא מותאמים לגידול בבתי צמיחה 1989/90

נ. גביש, ע. בר-עוז, נ. קידר, ח. רבינוביץ' - הפקולטה לחקלאות -
רחובות.

תקציר

העבודה נעשתה במטרה לפתח זני עגבניות מתאימים לגידול בבתי צמיחה בנגב המערבי ובערבה, שיצטיינו בניבה ארוכה, ביבול ובאיכות הפרי, כך שיתאימו לייצוא לאירופה ולארזה"ב מאוקטובר ועד מאי.

היעד: ייצוא עגבניות איכות באוקטובר, הוצב בשנה שעברה והשגתו מחייבת הקדמת השתילה לראשית אוגוסט. מועד זה יתווסף למועד המקובל של סוף ספטמבר בערבה ושל ראשית אוקטובר בנגב המערבי. המועד המוקדם הזה אינו מתאים לערבה ולכן התחלנו השנה את הטיפוח לעונה המוקדמת רק בנגב המערבי.

פרי-איכות הוא היעד העיקרי שלנו. תכונות הפרי המצטיין הן: מוצקות רבה, חיי-מזג ארוכים, טעם טוב, צבע אדום אחיד, רגולריות והעדר חלילות. גודל הפרי הינו מדד חשוב בשווקי הייצוא: מעדיפים שם פרי גדול, גדול מזה של הזן "פקולטה 121".

הגידול במבנים מחייב צמחים מתאימים להדלייה על ענף אחד, צמחים אלה צריכים להניב יבולים גבוהים לאורך חודשים רבים, ממדי הפרי צריכים להשמר לאורך העונה כולה, הצמחים צריכים להכיל עמידות מורשת למחלות - בעיקר לוירוס המוזאיקה של הטבק (TMV) וגם למגלת, לדורות, לנמטודות ולרקבון הכתר. לאחרונה גברה מאוד סכנתה של מחלה זו (רקבון הכתר), המיוחד בעונות החורף והאביב המוקדם. ניבה מוקדמת של יבול כלכלי של פרי איכות תיתכן רק בצמחים בעלי צמיחה מרוסנת בחום (פרקים בינוניים), החונטים היטב פרי בכיר רב-איכות, גם בתנאי טמפרטורות גבוהות.

התכנית חולקה לשלוש תת-תכניות, על-פי האזורים ומועדי השתילה :

1. טיפוח לעונה המוקדמת בנגב המערבי.

2. טיפוח לעונה המרכזית בערבה.

3. טיפוח לעונה המרכזית בנגב המערבי.

טיפוח לעונה המרכזית לערבה

שיטות העבודה

ב - 27.8.89 נזרעו 103 מכלואים חדשים, 26 זנים מסחריים וזני ביקורת במשתלת חישתיל בכפר ידידיה. השתילה בשדה נערכה ב-28.9.89 בתחנות הניסויים בחצבה בשתי מנהרות עבירות ששטחן המשותף כ-700 מ"ר. הטיפולים האגרוטכניים כמקובל באזור.

הזנים והמכלואים הניסיוניים גודלו ב-2 חזרות, 3 מ' שורה כל אחת. במהלך העונה נערכו תצפיות ובדיקות רבות בשטח. מדגם פירות נקטף מכל אחד מהזנים והועבר לבדיקות איכות במעבדה שלנו, ברחובות.

תוצאות

שבעה מתוך המכלואים שנבחנו בחצבה, נבחרו לייצוא ניסיוני בחברות הזרעים במטרה לבדקם בשנה הבאה בתצפיות בקנה-מידה רחב. תאורם יובא בהמשך הדו"ח.

א. סלקציות

מתוך האוכלוסיות המתפצלות נבררו 127 סלקציות לפי הפירוט הבא :

F₂ ק"י 30

F₃ ק"י 40

F₅ ק"י 8

F₆ ק"י 33

F₇ ק"י 13

F₈ ק"י 3

קווי F_{α} נשתלו בחממות הפקולטה לחקלאות ברחובות, לקידום דור בשיטת ה-SSD. מיד לאחר קבלת העמידות למחלות (כמתואר לעיל) נשתלו הצמחים המצטיינים מדור F_{α} ומעלה, ליצירת מכלואים נסיוניים חדשים. השתילה בוצעה בבית-רשת בפקולטה לחקלאות ברחובות, ב-20.5.90, שם יוצרו 130 מכלואים חדשים שיבחנו בסתיו תש"ן/תשנ"א בנגב המערבי ובערבה.

ב. מכלואים

תצפית המכלואים שמשה חזרה נוספת לזו שנערכה בחצבה. לכן, התאור של המכלואים המצטיינים המובא להלן, משותף לשני האזורים (אלא אם צויין אחרת).

1. פקולטה 186

צמח חזק מניב היטב, הצמיחה מתמשכת הוחנטה טובה לאורך זמן. הפרי חצי-שטוח, גודלו בינוני-גדול (גדול מזה של הזן "פקולטה 121" אך קטן מפרי הזן "רחובות 144"), ההבשלה אחידה (חסר-כתפיים ירוקות) והפרי מצטיין בצבעו האדום. הפרי מוצק מאד וטעמו משובח מזה של הזן "פקולטה 121". הצמח מפתח פירות אחידים בגודלם בכל התפרחות (כולל בעליונות) ולכן נראה שיתאים לגידול ממושך בעונה ארוכה. עמידות: $\text{VF}T_m$. הזן נמסר לחברת "הזרע".

2. רחובות 187

צמח נמוך, בעל פרקים קצרים, מניב יבולים גבוהים בעונה קצרה (זן מרכזי יבול). הפרי כדורי עד חצי-שטוח, גדול (דומה בגודלו לפרי של הזן "רחובות 144"), מעט מצולע אך רגולרי, הפיטם שקוע מעט. הפרי בעל כתפיים ירוקות, צבעו אדום והוא מוצק מאוד וטעים. זן זה הצטיין רק בחצבה והתיאור מתבסס רק על התצפית שנערכה שם. עמידות: $\text{VF}F T_m$. הזן נמסר לחברת "הזרע".

3. רחובות 188

צמח חזק מניב היטב, הצמיחה והחנטה נמשכים עונה ארוכה. הפרי כדורי עד חצי-שטוח, בינוני עד גדול, רגולרי, ללא כתפיים ירוקות, צבעו טוב בדר"כ והוא מוצק מאוד. עולה בטעמו על פרי הזן "פקולטה 121". הצמח מפתח פירות אחידים בגודלם בכל התפרחות (גם בעליונות) ולכן נראה שיתאים לגידול ממושר בעונה ארוכה. עמידות: VFFTm. הזן נמסר לחברת "הזרע".

4. פקולטה 189

צמח חזק מניב היטב, הפרקים בינוניים, הצמיחה והחנטה נמשכים לאורך העונה. הפרי חצי-שטוח, גודל (-) (קטן מעט מפרי הזן "רחובות 144"), מעט מצולע אך רגולרי. צבעו אדום אחיד, בעל כתפיים ירוקות, המוצקות טובה. עמידות: VFFTm. הזן נמסר לחברת "הזרע".

5. רחובות 190

צמח חזק מניב היטב, הצמיחה והחנטה נמשכים לאורך זמן ולכן מתאים לגידול ממושר. הפרי כדורי עד חצי-שטוח, גדול, (כמו זל של הזן "רחובות 144") הצמח מפתח פירות אחידים בגודלם בכל התפרחות (גם בעליונות). הפרי רגולרי, בעל כתפיים ירוקות, צבעו טוב בדר"כ והוא מוצק מאוד. טעמו עולה על זה של הזן "פקולטה 121". עמידות: VFFTm. הזן נמסר לחברת "זרעים גדרה".

6. פקולטה 191

צמח חזק מניב היטב, הפרקים בינוניים, הצמיחה והחנטה נמשכים לאורך זמן. הפרי חצי-שטוח, בינוני בינוני (+) (גודל הפרי נע בין זה של "פקולטה 121" לזה של "רחובות 144"), מעט מצולע אך רגולרי.

צבעו יפה מואד, הבשלתו אחידה (ללא כתפיים ירוקות) ומוצקות טובה.
עמידות: VFFTm . הזן נמסר לייצור לידי חברת "זרעים גזרה".

7. רחובות 192

צמח נמור יחסית, בעל פרקים קצרים מניב היטב בתקופה קצרה.
התפרחות מניבות 3-4 פירות גדולים מאוד כל אחת. הפרי חצי-שטוח,
יפה, בעל כתפיים ירוקות מבעו נאה והוא מוצק מאוד וטעים. טעמו
הטוב נשמר לאורך זמן. הפיטם איננו מושלם, ויתכן שהדבר יפגע
באיכות הפרי בתנאי סביבה שוליים. הזן הצטיין רק בחצבה ותאורו
מתבסס על התצפית שם. עמידות: FFTm (ט עדיין בבדיקות). הזן נמסר
לייצור לידי חברת "זרעים גזרה".

הבעת תודה

תודתנו נתונה להנהלת ענף ירקות, למו"פ דרום ולמו"פ ערבה שאפשרו את
העבודה, למשפחת איבל ויצחק משדה-ניצן, ולצוות תחנת הנסיונות בחצבה
בראשות דני מיכאלי ויורם צביאלי, אשר גדלו את הצמחים בחממותיהם
ובלעדיהם לא היתה העבודה מתקיימת, אנו מודים גם לצוות הטכני בפקולטה
לחקלאות ובחנות הנסויים של הפקולטה לחקלאות על העזרה בביצוע העבודה.